

ב"ה, ג' לסדר והתחזקתם. שנת "לו עם ישראל חי" לפ"ק.

זכרך היוצר וישתבח הבורא שזכינו אנחנו ואבותינו לראות דור דעה, לקבל פני גאוני
תורה ואנשי מעשה, אשר בהם נתפאר לפני כל דור ודור. מפעילותיהם שתינו
לחם הפנים, משלחן גבה אכלנו, ומחמדי עין הניחו לנו ספרי תורה, אשר
נתנו נקים מצות כתיבת ס"ת עם הכתוב לכם. ועתה שבא הכורת ר"ל ורמי הקומה
דעים, ונקף סבכי היער בברזל, נחרבו בתי ערי חומה, ואכלים נשארנו, אפסו ותמו
יבותינו הקדושים, נשרפו ונרצחו רבים מבני העלי, גאוני עולם הם ותלמידיהם עם
ספרי התורה, הכתובה והמסורה אשר כתבו ואשר הגו עלו על המוקד וטמאו בני
בליעל, ועלינו ללקט עצמות קדושי עליון ויריעות ספרי הקודש, דברי רבותינו, עתה
זה יגדלו ויתרוממו בעיני כל, בוני החורבנות ומקימי החומות, נשמח לקראת כל ספר
ספרי גאוני תבל אשר נציל ואשר נדפוס, להותיר לנו ולבנינו לחדש כקדם ימינו,
למד ספרי התורה ולחדש הדו"ת כמאז. ומאד תגל נפשי ותשמח לבבי כי נכד גאון
תורה מדור העבר הגאון האדיר ר' חיים אלעזר וואקס מקאליש זצ"ל, אחד מנכדיו
היו מסר להדפיס מחדש ספר זקנו הנחמד בעיני כל לומדי תורה. ות"ת, הספר נפש חיה
אשר נודע בשערים ליקר המציאות ואשר כבר כמו פסה ותמה מבתי תורה, והוא אחד
הספרים הכי גדולים באיכות, בעמק יתהלך ולשעשועי כל ת"ח כל אשר הגה וכתב
אשר הסביר לאמתו של תורה, יתענגו בו כל החכמים. ובו גם פנינים יקרים מחזתנו
הגאון אביר הרועים ר' יהושע מקוטנא זצ"ל משובצים עם אבני אנך מהגהמ"ח ז"ל
אין ערך למעשי נכדו שליט"א שמזכה הרבים הנהו ונצוצי קודש אשר יתנוצצו מכל
זורה, חידושים נפלאים מרהיבי עין הנותנים חומר רב לפלפולי דאוריתא והפותרים
עני להתרומם בתורת ד' בדרך ישרה ועמוקה, יהיו לציון על קבר זקנו הגאון חכמתו
בן עליו ועל כל הלומדים בספרו, שרק חלק ממנו זכה הגהמ"ח להדפיסו כאשר העיד
עליו בהקדמתו.

יתברכו כל תמכי דאוריתא ויתענגו כל לומדי תורה. יקים ד'
חומות ישראל ונזכה לגאולה אמיתית על אדמתנו הק'.

הכו"ח לכ' התורה.

אליעזר זילבר

חבר לאגודת הקהלות פה סינסינטי

חבר נשיאות אגודת הרבנים ונשיא אגודת ישראל

בארצות חברית וקנדה

הידושי תורה וביאורים הגאון האדיר הרב ר' אליעזר זיכר שריס"א

שום שינוי ואיסור רק פסוקי חכמה. ואם הי' נזכר אחריו
בתורה אולי הי' חלוי פסוקי חכמה. ואם הי' נזכר אחריו
שכרשי ותר' וזכרים ע"ה שחארינו בזה האחרונים ואמר
אמרתי לפרש שלאיסור יש שם וליחיד אין שם שהקדשה
התורה לחתיר ובטול נאמר ולא שיקבל שם חדש רק לנפול
שמו ע"כ האיסור בטול שיהא זה אסרה התורה או החכמה
ולכן אמרתי חטעם ישאין בטול במתו מנחת פעלים לו
הי' הדין מתו בעליה בחטאת השותפים או הצבור שהחזיק
רשמי ביומא נ"ה והוריות ותמורה ולא בטול שהארינו
האחרונים בזה בטעמים שונים ואמרתי שאם מתו בעליה
ובטלה הקדושה שלא מועילין ואף אם לא כחולין טעם כאשר
האריכו בזה המפרשים מכ"ז לא שם הקדש ובדין הקדשה
הלא בעי שם הקדש ושם בעלים לכל קרבן וא"כ בהקדש
להתיר שם הקדש שמצוה להקריבו ולאכלו ולאסור לחולין
אין שם ע"כ שם להיפך שהיתר בטל באיסור ויניח הקדש
בחולין אם דינו להבטל ולא חולין בהקדש לקבל שם הקדש
ולקבל שם בעלים שיהי' ראוי להקדשה ולאכלו במקדש
ולהכניסו שם ולא יבטל איסור חולין בעזרה ברוב הקדש
או דין מתו בעליה ברוב. ולזה כוון וירושלמי חזק
זבחים ריש תערוכות ע"ש ובוה מצאתי מפרשים שבגמרא
כריתות בחתיכה אחת משתי חתיכות חייב אשם תלוי לזרע
ואמר טעם אחד שאתחזק איסורא הלא אתחזק גם התורה
וחזקה נגד חזקה כלא אתחזק אלא שרק לאיסור יש שם
שנקרא אתחזק מה שנמצא שם חתיכות איסור ונחזק לזכור
ולהכירו וליתר אין שם כלל וכל שאין שם איסור הכל מותר
ולא נחזק לידע שמו ולזכרו ולהיפך ע"כ בהקדש ששם
אתחזק היתר ושם אולי אדרבה בלקח אחת משתי חתיכות
עדיף מאילו הי' חתיכה אחת לענין ספק ולד"ס שבלא
אתחזק ספק מותר מדארי יו"ה גם בזה מותר בא' מבי
חתיכות ועדיף שאתחזק התורה וצ"ע. וכן במקוה שלמקוה
כשרה יש דינים ושם כשר בעי ולפסולה אין דינים שהכל
פסול אם לא נעשה בהכשר שגם חול. מלח קמח וכד פסול
לטבילה שם כן להיתר שם ולפסול אין שם לכן שם אדרבה
יותר פסול בספק מקוה א' אם כשרה או פסולה מבי מקוה
אחת כשרה וא' פסולה וע"כ במשנה מקואות פ"ב שלכאורה
זו אצל זו שתחילה נאמר פסול מקוה א' ספק ואח"כ ב' אבל
לדברינו ניהא שפיר שזו אף זו כי יותר פסול באחת מבעיות
שזו אף זו כשתים אתחזק מקוה כשרה וכמו אתחזק היתרא
ולא אתחזק איסורא. ועיין שרית מהרי"י הבק ח"ב בשער
הענינים סימן יוד שהקשה והלך בדרך אחרת. ולענין ניהא
והארכתי במ"א. וזה אם הי' נזכר שם אתרוג. ונאכלנו לסעם
בטול. אבל כאמור כאן לא לדין בטול אנו צריכים. ולכן
האריך דודי הגאון ד"ל לזהיר אתרוגים מורכבים וכ"ש
עתה שקשה למצא אינם מורכבים ומתחדדים חק המעשים
נהגים לקח שנים שאינו מורכב ואינו החד ומורכב החד
ואז צריכים עיין את מי לקח תחילה כי לכאורה אם יקח

בס"א א' בענין אתרוגים מורכבים הנאים מחולל פל
דברי הגאון המחבר מיוסדים על הנהגה שבא"י רוב האת-
רוגים מוחזקים וידועים לאינם מורכבים. אבל עתה בוננו
שנדע לנו הדבר שבא"י רק מעט מועד ימצאו לנו שאינם
מורכבים ואשר יבואו בהכשר והם רובם בלי פטמים ואינם
מהודרים גם א"א להשיגם כ"כ וכ"ש להמדקקים שיהי'
לכ"א אתרוג לעצמו לא של צבור ושל צבור רובם מורכבים
ולא ידקדקו רק במהודרים א"כ נפל כל הדבר בבירא אם
יאסרו פרושים ע"כ אמרתי אביא כאן דברי דודי הגאון
מבירו רא"ג ד"ל בספרו גן נעול כפתור ב' פרק יוד שהעלה
להתיר ועיקר החל בסברא לאמר שבתורה הלא לא כתוב
אתרוג רק פרי עץ הדר ולו מצאנו פרי עץ הדר שני ממין
אחר עם כל המעלות שבגמ' סוכה ל"ה הי' כשר ג"כ. כי
הגמ' פריך ואימא זה או אחר וא"כ אתרוג המורכב הלא יש
בו כל המעלות שבגמ' דר משנה לשנה וטעם עצו ופריו
וכו' נכון ואפשר לבדק ולראות. וא"כ ודאי גם זה כשר ומה
לי אם בסכעו מאז הי' פרי עץ הדר או נעשה אח"כ פרי
עץ הדר העץ והפרי. הגם שיש לאמר שכל המעלות רק
לסמן המין ומין אחר באמת לו גם ע"י איזה אופן טבעי או
מלאכותי יקבל כל אלה הסימנים לא לו כוונה התורה אך אין
זה ראוי אמיתית שכה דעת התורה רק לסמן המין ולא
להסימנים כוונה. וכבר פלפלו במ"א אם גלתה התורה סימן
בהמות סמאות ובזמן מן העתים ישתנה הטבע ויהי' להחזיר
וגמל ב' הסימנים אך שם הזכירה התורה שם הטמא ולכן
אולי תנאי הסימן לא דרשינן גם אם מפורש טעמא דקרא
ואולי תלוי במחלוקת ר"ש ורבנן אבל כאן שלא נזכר רק
הסימן ודאי אם יקבל או ימצא מין אחר בזה הסימן כשר
הנהו.

ובג"נ כן עוד ביאר טעמים להיתר בחקירות שונות של
היניקה. גם אפשר ודאי לפלפל ולאמר הכי עצם פרי הלימון
או פרי אחר נתערב הלא רק בא אתרוג מיניקת העץ
הנעקר מלימון. והכי הקרקע בעצם ראוי לאתרוג וכשר
הלא בקרקע נוטעים כל מיני אילן ויניקת הקרקע שאינו
אתרוג אינו פוסל וכן דרך גדול פרי ואם גם בא מיניקת
ענף לימון שנטע בעץ אתרוג והפרי אתרוג מה לי מאיזה
מקום בא היניקה אם אתרוג הוא. ושאני מפלפולי הגמ'
שאם זרע תרומה הקדש ערלה ששם איסור על הזרע ותלוי
בבטול ובגורם ולו גם מעט טעם לימון הכי טעם נאמר
שפוסל באתרוג וכ"ש שלא נזכר אתרוג רק סימנים וטעמים
אחרים וכ"ש אם גם טעם אתרוג בו. וכ"ש שבכלל זה וזה
גורם אינו לענין כי לא הקרקע כשר יותר מהענף רק אם
עתה שם אתרוג לאילן ולפרי כשר. אם כל הסימנים שנזכרו
בתורה ודרשות הגמ' בו. ואין זה ענין למסורת בעופות
ששם רק אם בא עוף תרנגול או אוח משונה אבל אם בא
במראה וסימניו של העוף ושמו עליו רק ממדינה חדשה
הכי אסור יהי' העוף ואין זה ענין לסימנים דארי כי אין

איסור
עלה
סכך
פסיד
על
תו
ה
ה
ע
ע
ע

תוך ביתו ובראב"ד יליף הרחקה יתרה לגדה מע"ז לענין דיני מקדש וחקר אם גה בזה"ז. ומה אמרתי כן סניף להאיסור שלא יהיו נשים בביהכ"נ שמתפללים אנשים וקוראים בתורה ונושאים כפיהם מלבד הנאמר אשה בעזרה מנין עיין שיטת רש"י ותו' מלבד טעם שמחיצה עשו בשמחת ביה"ש כן מטעם שאמרתי שענית נשים בקול בעת קדושה שהחזן יזמר והם יענו אח"כ הוה כומר גברא וענו נשי בגמ' סוטה מ"ח שפריצותא שכעין זה נזכר בשואל ומשיב מלבד זה אמרתי שהלא כמה נדות בין הגושים בפרט פה במדינה וביהכ"נ שלכמה ענינים דינו כמקדש לא יסאו כפים ולא יתפללו בצבור שבמקום ק"צ הוא עת נדות בבית הכנסת וצ"ע בבמה מכ"ז.

עוד שם עיין תפארת צבי ח"א סי' כ"ז שהאריך במצות טבילה לאנשים שיש ענין להעלות קדושה לא רק לטבל מטומאה וע"כ נאמר הדין טהרה בשגל וטהרה לכה"ג ה' פעמים ביה"כ. ואם הטבילה להעלות קדושה לא לטהר אמרתי שאז א"כ אין תקון גברא ומותר לטבל גם בשבת ויו"כ ותו' בזה מה שטבלו כל העם כשנכנס לעזרה ביו"כ פ' כאשר הזכירו והעם העומדים בעזרה ולשיטת הפוסקים שכל הנכנס לעזרה גם שלא לעבודה בעי טבילה. והטבילה אמרתי שהותר ודאי לאנשי מעמד שצריכים להיות בעזרה גם ביו"כ פ' ולכה"פ בעת הקרבת התמידים וגם בשבת ה' מעמד לעמוד בעת הקרבה אך לא התענו אז ולרוב דעות גם לא קראו ועיין מאירי שגריס גם קריאה לאנשי מעמד בשבת. וכבר פליגי בזה אם גם למוספים בעי מעמד. והטבילה מצוה ותקון אין כאן שלא לטהר מטומאה. ובפרט שגם לטהר מטומאה אין כאן תקון גמור לא רק מפני שבעי הערב שמש שזה אפשר שמ"מ מתקן שלכמה דברים לא בעי הער"ש בפרט לטומאה דרבנן שיש שלא בעי הער"ש. אך גם בכזה אין כאן תקון גמור שלא אשתני רק דינא לא כתקון טבילת גר שאשתני גופא מערל לישראל וכמו שנקרא אשתני במילה שנעשה מערל ישראל וכאשר העלה בכתונת פסים יבמות מ"ו ועפ"י התרה"ד רס"ה לשיטת רש"י שלא כתו' שמשום קיום המצוה מתקן רק משום שנעשה ישראל התקון ולכן טבילת גר בשבת אסור מן התורה לר' יהודה דלא כר"ש עיי"ש שתי' שפיר שיטת הרי"ף והרא"ש והטור שלא פסקו כהר"מ לאסור טבילת גר בשבת ומה יש לפלפל בכמה ענינים אך בנידון דידן שלא תקן הטבילה ולא כלום שטהור הוא מותר גם מדרבנן ובפרט שכאן כטבילה בזמנה מצוה לאנשי מעמד ע"כ מותר ודאי לטבל בפרט אם הדין שלא גזרו שבות במקדש גם לא בעזרה וכ"ש אם טבלו בלשכה שטמא נכנס אף פתוחה לקודש וא"כ מקום שאינו ראוי לעבודה ודאי נכנס ושם כקודש אולי שלא גזרו שבות ומותר לטבל לכו"ע.

או"ח סי' מ"ב לפי דברי הגהמ"ח אז באתרוג של קהל שכמתנה לכל אחד הקהל לא יקפיד גם אם אינו משלם ואין הקפדה בסך התשלומין ואז כמתנה ויוצא גם אם משלם אח"כ כי רק נדבה הוא נותן לקהל וכה יהי' מחשבתו. ואם התשלומין להשמש מה טוב כי רק בעד טרחתו משלם והעצם קונה בתור מתנה. אבל אם חושב שבמעות הוא קונה חלק האתרוג וכ"ש אם האתרוג שייך להשמש והנושא

תחילה את האיני מורכב וכשר ודאי אף שאינו מהודר כ"כ מ"מ הלא יצא ודאי ושוב לבטלה ובלי מצוה לקיחת האתרוג המהודר אח"כ. הכי באינו מהודר ספק יש ולחנם יקח אח"כ המהודר וכן אמרו בשם הגאון מהר"ח וצוק"ל מבריסק אבל אני הצעתי לפני הגאון הראגאצאווער וצ"ל בשנת תרע"ד, שאם יעשה כנזכר בשם הגר"ח ז"ל הלא אם תחילה יקח המורכב שספק יהי' אם יצא ואח"כ יקח האיני מורכב איך יבדך שברש"י ערובין נ' כתב דבר חדש שאם נתערב דבר מצוה באחר שלמים ואחד עשר במע"ב שאחד עשר ששלמים בקראו עשירי בעי תנופה וסמיכה ועשירי שבמע"ב לא בעי ולכן יניף זה ואח"כ השני וכן בסמיכה כתב שלא יברך על התנופה ועל הסמיכה שלא יהי' ברכה לבטלה ולא כתב טעם להדין הוה אם מטעים הפסק כשיקח הראשון ויניף מה שאינו צריך תנופה בין הברכה להתנופה של שלמים או מטעם אחר עכ"פ יהי' הדין שלא יברך ובב"א כן צ"ע. והודה לי הגאון הראגאצאווער ולא נדע א"כ איך לעשות אם המורכב תחילה הלא יהי' בלי ברכה אם ספק ולכן ודאי יקח המסתפק שאינו מורכב ולא הדר ודי. ואשר יקח ההדור ומורכב לחוד יש לו על מי שישמך על הפוסקים המתירים. ואין כאן דין למהדרים לצאת כל הדעות. ועוד אשנה אי"ה בל"ג פרק זה הסבוך.

בסי' ה' או"ח פלפל הגהמ"ח בדין הדגמ"ר אם שכח והוציא חפץ לרה"ר אם יחזור לביתו או יוליך פחות מד"א או שיוזק כלאחר יד או טוב שיוליך לחדר אחר שלא חשב ללכת שם תחילה. ומסיק שבמתעסק כסבר שהעיר מעורבת טוב לחזור בריצה לביתו ולא לבית אחר אבל בשכח שנושא חפץ גם לבית אחר מותר ויותר טוב מזוריקה כלאחר יד עיי"ש כי לא נתקימה מחשבתו שלא הי' לו כל מחשבה ולא צריך לחזור לביתו. ולדידי צ"ע עיין באבני נזר או"ח סי' רנ"א רנ"ב שמתעסק ופטור מלאכת מחשבת יש איסור דאו' בשבת שבסקילה עיי"ש ולשיטת רש"י ב"ק ל"ה פטור ממון בקלב"מ כמו שזגג וא"כ אם עתה יעשה הנחה הרי עושה המלאכה וגומר האיסור שהתחיל חציו כבשוגג וחציו במזיד כן חציו באיסור מתעסק ובלי מחשבה וחציו במחשבה ומתעסק ובלי מחשבת מלאכה לפטור ממון. אך בתשו' רע"א סי' ח' מחלק בין מתעסק ששכח והוציא שמתעם מלאכת מחשבת שם אין איסור דאו' כלל ובין מתעסק ויש מחשבה שאז אסור. אבל גם הוא כתב שעכ"פ מדרבנן יש איסור גם בשכח וא"כ להא"נ אם גם בשכח איסור דאו' הלא בהוציא מרה"י לרה"י דרך רה"ר איסור דרבנן במעביר גם בדיוטא אחת ובשתי דיוטות גם במושיט דרבנן אבל איסור יש וא"כ גם בשכח טוב לחזור לביתו מלהביא לחדר אחר אף שלא כוון מתחילה ללכת שם שלא מטעם אתקים מחשבתו באנו רק מטעם מלאכה שהחל ושבט הוא וכהדגמ"ר יעשה לא כהמחבר אך אם כרע"א ס"ל לחלק בין שוכח למתעסק צ"ע שכ"ב בתשובותיו. שוכח שרק מדרבנן ומרה"י לרה"י כנ"ל מדרבנן וכגזרה לגזרה אך מצינו כן ב' חששי דרבנן שאסור ולא כגזרה לגזרה ע"כ הלא גם לרע"א טול כהדגמ"ר לענ"ד.

סי' מ' הביא המקצעות וראב"ד תמיד פ"ו שלא היו נ"כ מי שנדה תוך ביתו וכן לא הקריב קרבן עם מי שנדה

וחילוקו של הגר"י מקוטנא שבקרנים וצמר שבראש כיון שמחברים יעלה הרי הקדש לא חולין משא"כ בעור שתמיד לא למזבח לענ"ד יש לפקפק כי גם בעור הלא אם עלה ונפסל קודם הפשט על המזבח יעלה עם העור כי אין הפשט לפסולה ולא תרד ויקריב אותה עם העור א"כ הוה הקדש. כי איך יקריב חולין ע"ג המזבח ואולי שם מחברים יעלה וכאן רק לא תרד ובטל העור לה וכעצמים ע"ג המזבח וצ"ע בזה.

סי' ל"ה שהביא מהה"מ פ"ב מחמץ ומצה י"ב ל"ב קדרות ולפי מה שאמרתי באור"ח סי' א' למעלה י"ל ששם בב' בתים אם בית אחת בדוקה נקבעה עליה חזקת בדיקה ויש שם להיתר מדרבנן כמו מנין הראוי שפוטט שאמרתי שם ולכן כאתחזק התורה משא"כ כאן אף לו בטל באחת לא קבלה שם היתר וכאשר כתבתי בכל היתר שאין שם להיתר. וכ"ש שלא נתיחד גם לשעה היתר על האחת ואין כאן אתחזק כלל להיתר ואף שיש לחלק ממנין הראוי ששם ודאי לא הפריש עליה המעשר ומכ"ז הדין פוטט מטעם מנין הראוי גם שם אין כאן איסור כי לא נעשה טבל רק דין לעשר לא שם איסור על כל בהמה ולהיתר שם משא"כ כאן לשני שאינה בדוקה שם איסור ואתחזק איסורה וההיתר אף שבדוקה יש בדבר ספק אי שם הוא רק נסתלק האיסור וככל היתר אולי שאין שם להיתר עיי"ש. מכ"ז יש לצדד לחלק מב' קדרות עכ"פ.

סי' מ"ג שמלוקה לא כשחוטה רק במקום מצוה א"כ בלא פסולי בקודש שמטמא לא בטל לשיטת התורה"ד וכאבר מן החי שלא יצא בהיתר שעה אחת כמו נתגבלה בשחיטה. ואני אמרתי גם במלק כדין מצות מליקה מ"מ מה שלא נחזק לדין מליקה המליקה היתרה לא בשחיטה ובזה תירצתי קושיית הבית הלוי והבית יצחק יו"ד ח"א סי' כ"ז אות ג' ובלקוטי אפיקי יהודה לדודי הגר"א ז"ל בעל הגן נעול שכלם הקשו לשיטת הסוברים ששהי' במיעוט בתרא פוסל מדיני' א"כ איך יתרצו הגמ' זבחים ס"ה שאם סי' שני בעולת העוף רק למצות הבדל איך שהי' פוסלת הלא גם בלי מצות הבדלה לא גרע מכל מיעוט בתרא ולמה לא תפסל שהי' ממדיני' גם בקדשים אם יש דין שהי' במליקה לא כרשב"א. ואני הגהתי בגליון אלה הספרים לתרץ שמליקה הלא באמת נבלה היא רק במקום שהתורה עשתה המליקה להתיר כדין שחיטה שם לא כמנבל וזה רק הנחזק להתיר אבל אחר סי' א' שלא נחזק להתיר או ההבדלה כחותך וכעורף לא כשחיטה ולא דמי לשהי' בתרא בשחיטה שהכל שחיטה וכאן רק נחזק להתיר נתנה התורה דין שחיטה והשאר חותך בעלמא ואין דין שהי' לו גם יש מצות הבדלה. אמנם שם בלא"ה אמרתי כיון שעם הסי' א' חותך המפרקת קודם הסי' או אח"כ עיין חולין י"ט לכן אז אתר המליקה של סימן א' כמתה וצ"ע אם לבני ר"ח מפרקת לאחר ב' הסימנים ועיין להלן עוד. גם עוד פרפרת אחת אמרתי כדי לתרץ הקושי' כי בטעם שהי' יש לחקר אם כמפריד באמצע השחיטה והמליקה וענין הפסול הוא שלא יצטרפו שני חלקת השחיטה ושניהם כחצי שחיטה ולא יכשירו או פסול מהלכה לממ"ס במה ששחט תחילה ובמה שישחט לו גם לא נחזק לצרופו כלל שבחד סגי ונ"מ

או השמש הלא איננו נותן לו רק בעד תשלום המעות שנותן או אנשים ביום ראשון צריכים לסדר לשלם קודם החג ורק לנשים או ביום שני שמדרבנן מהני הגבהה ומשיכה. ואם קונים מהרב יש לצדד ולהתיר גם ביום ראשון.

חלק יו"ד סי' ל"א. כתב שפנו"ט לא איסור הבא מאליו. צ"ע בזה בפרט טמא ונותר שמאליו ועיין נדרים י"ב שלדעת רש"י שם נותר הוה דבר הנדור ולר"נ ורא"ש ותו' נותר לא דבר הנדור רק איסור וא"כ בא מאליו ורק להא"נ שבתו' יש לצדד ואמרתי במ"א שאולי תלוי במחלוקת ר"מ ורבנן זבחים קי"ז אם הרבנות נזיר שחיבה התורה הוה דבר הנדור לענין הקרבה בבמה ושם בגמ' גם בקרבנות נזיר טמא וגם באשם ר"ל תחילה אף שע"י מעשה נטמא ולא מאליו מ"מ נדר ונדב שמכח נדרו בא לר"מ ולא לרבנן. וחקרתי כן בולדות קדשים לדעת התו' תמורה ל"א שלא כרש"י שמטעם גדוליו קדשי רק מגזה"כ יהי' לך לרבות אם הוא דבר הנדור ושלא כאשר כתב בעל הפלאות נדרים ורק חקר בולד בע"מ שלא אלים למתפס פדיון או רק כתב שלא מהני התפסה עפ"י מה שהעלה למפרש שם בלחמי תודה לראב"ש שלשיטת אב"י קאי שלא מהני התפסה שם עיי"ש ולדידי צ"ע בכלל בולדות וחקרתי כן לענין דברי הרב ודברי התלמיד תמורה כ"ד אם בולדות כשאמר כן יהי' דברי הרב או כדברי התלמיד ויכל לשנות. וכן אמרתי במנחה שעם הזבח שאולי כחיוב התורה הוא. שכל המנדב קרבן מביא מנחת נסכים א"כ לא כדבר הנדור. וכן במנחות הנקמצת שהקומץ יהי' כחוב ודין התורה להקדישו בכל ולכן אולי אין מנחה בבמה. ורק בנדב מנחת נסכים צריך טעם אחר ומוזה כתבתי במנחות קרבנות יוה"כ שלא בכה"ג דוקא יקריבו כי לא רק מחמת יו"כ באים רק מחמת הקרבנות מלבד מה שאפשר להביא למחר ובליילה כהרש"ש יומא ל"א ותירצתי בזה דברי השעה"מ פ"ד מבימ"ק ה"ח התמוהים מאד שאיך הקריב באין על מצחו הלא יוה"כ עבודה בכה"ג ובח' המנחות עם הציץ ובזה ניחא ושם רצה אחד לאמר שביה"כ אם עבד כה"ג בד' בגדים אף אשר הדין בח' לא הוה מחוסר בגדים שלענ"ד הבל הוא ובאמת שם יש לתרץ שהעלה בח' ואחר שהעלה קודם שהוצת האור נפל או נשבר הציץ. כי עד רובו בעי וכן אמרתי לענין כמה וכמה ענינים וא"כ לא ברור הדבר שאיסור פנו"ט לא מאליו רק תלוי במחלוקת ועיין בית יצחק נדרים ס"ב אות א' ואות ח' ועיין שו"ת צפנת פענח סי' ק"ב דבר חדש ותלוי בהנ"ל לענ"ד ועיין צ"פ סוף ספרו ביאור הלכה עמוד 68 השמטה ג' ועיין תו' בכורות ט"ו : ועיין ירושלמי במתפיס בולד חטאת שם פ"א נדרים ה"ג ועיין צ"פ שבועות פ"ב ה"ג דה"מ וכן ובכ"מ ואכמ"ל שרק להעיר באתי. ומוזה כן צדדתי לאמר בתו' יומא נ"ט וחולין קי"ז שאין מעילה בעור ומשמע גם קודם זריקה רק מדרבנן וברש"י רה"ש כ"ח שקודם זריקה יש מעילה ומשמע דיני' כי יוצא לחולין שם וכאשר כבר הביא הלמטה יהודה בתשו' נ"ד ופסחים ע"ז ואמרתי שגם בעור של כהנים תלוי בהנ"ל אם זה דין התורה שלאחר זריקה לכהנים לא מכח הקדשו מתחילה שעור לכהנים או מכח הקדשו שרק הבשר ולא העור שתמיד לא למזבח רק לכהן בק"ק. אמנם מה שהקשו

יהי' א' לדין שהי' במליקה שאם מסברת הפרדה שלא יצטרפו ב' חלקי השחיטה כן הסברא גם במליקה וחקרתו גם במפרקת וסימנים אם שהה בינתים אם פוסל שכמפריד כי גם מפרקת חלק ממליקה שהלא המפרקת כחצי מתיר לתו' זברים לדה"מ. והרי לר"ח חולין י"ט מחזיר דוקא או אף מחזיר והמפרקת לא כעור שרק הכשר להגיע לסימנים כי גם אחר הסימן צריך למלק המפרקת. ואם שהי' פסול אז לא נאמר הפסול מהלכה למ"ס רק בשחיטה לא במליקה כמו שאין דין דרסה וחלדה שם וכ"ש אם החמשה דיני שחיטה יחד נאמרו מהלכה וכמו שאמרה הגמ' בכ"מ בחמש חטאות מתות שבחד מקום גמיר. ואין שהי' בדין מליקה בפרט לא בין מפרקת לסימן. ולהיפך נ"מ לשהי' במיעוט בתרא שאם מהלכה גם במיעוט בתרא נאמר אבל אם מסברא שרק מפריד בין השחיטה ולא תצטרף המיעוט בתרא לא נחוץ לצרופו כמו המיעוט קמא דקנה ואין שהי' במיעוט בתרא דאור'. ואולי שני הטעמים אמתים וטרפה גם במליקה מטעים הפרדה גם במיעוט בתרא מטעים הלמ"ס או עכ"פ ספק איזה טעם עיקר אבל במליקה בסימן שני אין טעם אחד לפסל שאם מטעים הפרדה אין במיעוט בתרא ובסי' שני שרק מצות הבדלה ואם מהלמ"ס לא במליקה נאמר כמו דרסה וכנ"ל ובין מפרקת לסימן לפי זה תפסל שהי'. ועיין מה שכתב בבית יצחק הנ"ל לישב שיטת ה"ש ב"א ובן ברדב"ז סי' רנ"ד ושם שאין חלדה דרסה ועיקר במליקה עיי"ש.

ובעצם הדבר שהעיר הגהמ"ח על התרוה"ד קע"א מהא דזבחים זה זמן כבר בילדותי כשהייתי בקבוץ ולמדתי יו"ד סי' ק"י סע"י ב' שבעי נשחטו בשוגג הקשתי בעצמי ותרצתי שרק בנטחנו יחד חידש התרוה"ד לא כן שחיטה שכל שחיטה בפ"ע שוחט, ושוחט במזיד האיסור בפ"א ולבטל בא משא"כ שם טוחן הקמח והתולעים ממילא יטחנו ג"כ ולא צריך לטחינתם וצ"ל לחלק בזה.

סי' מ"ד הביא מירושלמי פ"ו ה"ה פסחים לדחות דברי הכרו"פ סי' ק"י אות י"ג שכתב שם שכיון שהאימורין אינם ראויים להתכבד ובטל אף שהבשר יהי' אסור הלא יזרק בשביל האימורים כנאבד הבשר והביא מירושלמי פסחים הנ"ל שבאינו ראוי בשעת שחיטה הבשר לאכילה אינו זורק את הדם ע"מ להקטיר האימורים. והנה עצם דברי הכרו"פ כתב להיפך בסי' ק"א שהבשר יבטל ולא האימורין וגם אם נאמר כן הסברא שהביא מירושלמי יהי' גם בבאימורים שבעינן ראויים בעת שחיטה ובוזה אמרתי לתרץ דברי התו' סוכה מ"א דה"מ דאשתקד שחקשה לר"י שמקריבין אף שאין בית ותו' שאין מזבח ומזבח שנפגם כל הקדש פסולים ואין אוכלים שירי מנחה וכו' והלא צע"ג שדעת התוס' יומא ס"ג וזבחים נ"ט וס"א שמנחה מקריבין גם כשאין מזבח כי מזבח שנעקר מקטירין גם בחיצון לענין אימורין וקומץ דלא כרש"י וזבחים נ"ט שרק במזבח פנימי מקטירין קטורת וא"כ בעומר עיקר המתיר הוא העלאת הקומץ ומקטירין גם כשאין מזבח. ותו' השו"מ משום הכבש הלא מבואר בה"ספתא שאין הכבש מעכב העומר ובוזה יתורץ כיון שאין השירים ראויים מתחילה

להיות מותרים כי מזבח שנפגם אין אוכלים שירי מנחה לכן א"א ואף שחקרתי אם טרם שנתקדשו ע"י הקטרת הקומץ שייך בשירים כבר פסול פגימת הקומץ ונ"מ שגם אם יתקנו המזבח טרם הקטרת הקומץ יהיו השירים נדחים כבר לתו' וזבחים ס"א שגם בשירים יש דין דיחוי ודלא כתו' ב"מ נ"ג דה"מ לא שאין דיחוי רק בזבחים שעושין בהם עבודות לא בנאכל כבשר זבח ושירי מנחה וכתו' ב"מ הוכחתי מתו' כריתות כ"ב שכתב לאחר הזאה מטעם שאתו לאמר נאכלת מספק הלא בלא"ה דחוי כי גם בהורו ב"ד בטעות יש דין דיחוי וזבחים י"ב ויש לחלק ששם ההוראה פוטרת כל יחיד וכאן רק ספק ועומד להודע. וטרם ההזאה בלא"ה ניחא כי לא הגיע זמן היתר הבשר וכלעיל בשירים לפני הקטרת הקומץ שחקרתי ואם כן הדבר שאין דיחוי קודם א"כ כלא נפסלו השירים עדיין בעת הקטרת הקומץ ודאי לא יקטיר קומץ בלי שירים אבל לפי דברי הגהמ"ח מירושלמי שבאין ראוי מתחילה אין זריקה ולא הקטרה יגרע מאח"כ ואף בנשאר אימורים לכן א"א להקטיר בלי מזבח ומה שכתבו התו' יומא וזבחים הנ"ל שם או באין שירים או בכבר נותר ע"י הצתת אור ברובו ואח"כ נפגם ובאופן שלא נעשה לחמו של מזבח השאר כגון שלא העלה המיעוט או בנפגם אין דין לחמו ג"כ כמו שיש דין ירד לפי מה שנסתפקתי באמת אם עלה כשנפגם אם ירד לדעת התוס' שכשר לקומץ אם עלה דם לר"ג שגם דם לא ירד מכ"ז חקרתי בנפגם שאין מזבח וכן לענין קליטה שבדף כ"ז וזבחים ולענין לחמו של מזבח עכ"פ משכחת היתר הקטרה במזבח שנפגם לתו' ומ"מ לא הקומץ שמתיר בפרט קומץ העומר שעיקרו להתיר חדש אולי רק מתיר משום שהתחיל להתיר במקדש השירים לאכל ובאין היתר בשירים לא יקטיר ועוד אי"ה אבא לדין זה בהערותי על דברי הגהמ"ח על דבריו בזבחים ע"ג.

ואמנם בעצם דברי המחבר וראיתו מירושלמי פסחים הנ"ל לדחות דברי הכרו"פ שלדבריו משמע בירר שלמי שבאינו ראוי תיכף בשעת שחיטה הבשר לאכילה אינו זורק לענ"ד אחר העיון אין הדבר כן כי לדעת רוב מפרשי הירושלמי שם ענין אחר הוא עיין בפני משה וברידיב"ז ורי"ד ובניר ורק האחד הוא שפי' כהמחבר הוא הק"ע שם אך להמעין רק בפסח מיירי ושם מודה ר"נ שבעי ראוי לאכילה ולא בכל קרבן שם לא אכילה עיקר גם בעת שחיטה ולא הקטרה עיקרית רק אחד ראוי שיותר שוחטין ומקטירין ואף שיש לצדד כן לאמר כהמחבר אך מירושלמי אין ראוי כלל לדחות דברי הכרו"פ ומה שהזכרתי שהכרו"פ כתב להיפך בסי' ק"א לא כוונתי שסותר א"ע כי ודאי יש לקיים כל דבריו שבשני המקומות שיש פנים לכאן ולכאן.

סי' נ"ז כתב הגהמ"ח בדה"מ ועתה נשובה ונדה"מ ושפיר בטל שע"ז של ישראל בשרפה וצ"ע עליו מגמ' ע"ז ששל ישראל טעונה גניזה ודין נקברים לה וכן בתו' יבמות ק"ד ועיין תו' חולין פ"ח שמתחילה בשפרה נבעגל ועיין כ"מ על תר"מ פ"ח מע"ז ה"ט שתמה על דין גניזה אבל כן פסק בר"מ שם והתו' חולין פ"ח על ע"ז של נכרי קודם השתיקה שפסקינן כר"י במשנה מ"ג. ועיין בצ"פ שכתב שבע"ז שאפרה אסור משום לא ידבק כחולין פ"ט אף אשר

חידושי תורה וביאורים על ספר נפש חיה

נקבר מותר לשרף ועיין גליון רש"א ש"ע יו"ד קמ"ו סעיף י"ד וצ"ע מכ"מ.

שם בשם רע"א שחלב בפ"ע נקרא איסור כמו צמר רחלים שאסור לערב בבשר ובפשתים ומה חקרתי לענין דין קבוע ופריש אם לקח מן הקבוע מאכל שט' חנויות אופין עם בשר או בלי כל דבר וחנות אחת מוכרת של חלב ובשל עם בשר או בכלים כה"ג אם יש בזה דין קבוע שהרי לקח מן הקבוע או כיון שעדיין היתר שם בחנות עת לקח רק א"כ בשל עם הבשר כפרוש הוא. ויש להוסיף ולהסביר אם טעם קבוע שעליו לידע ולברר או הטעם שאז נולד האיסור וכיון אז היתר הי' או כיון שגם אז מוטל איסור לבלי לבשל עם בשר או חלב כאיסור במקום קבוע לקח. ויש לדון מדין רע"א שנקרא איסור אך כאן לבטלו שאח"כ בודאי בטל וגם בפ"ע אז איסור נקרא מזה שאסור לבשלו עם בשר או חלב משא"כ כאן לא נאסר משום זה אח"כ שהאיסור שנולד אח"כ דין פרוש לו. ולא דמי לט' צבורים של מצה וא' של חמץ מלבד ששמו עליו אף שכאן כתב רע"א להיפך מלבד זה שם בגמ' פסחים ט' לענין בדיקה מיירי ועתה דין הבדיקה לפני הפסח וכאיסור לענין זה. ונראה שהלא אם טעם הקבוע משום שיכל לברר לא משום שנולד האיסור בקביעות א"כ אם לקח נכרי דבר האסור לנכרי כאבר מן החי אין כאן קבוע לגבי ישראל שא"א לו לברר ומצינו בנכרי שלקח אמה"ח או ממון של גזל שייך דין קבוע לישראל עיין קצות רצ"ב ס"ק ב' והוכיח כן מירושלמי ב"מ פ"ד ה"א. א"כ בתר טעם נולד האיסור אזלינן וכאן בחלב אח"כ נולד האיסור וכפריש או מכיון שאז יש איסור לבשל כשנולד האיסור או כסברת רע"א והגהמ"ח ואני הבאתי לפני הגר"ח ע"ז ראי' מגמ' כתובות ט"ו אי דאזיל איהו כל דפריש מרובא הלא הוא אסור בה ולקח א"ע מן הקבוע אלא שאיסור שהיא נפסלת אח"כ נולד בעת שפריש ומה שאסור בה ענין אחר, אך יש לחלק שהוא גם אח"כ לא נאסר רק היא שלא היתה מקום הקבוע ועוד י"ל ומהא דקדושין ע"ג ודאי יש לחלק ששם על הולד שנולד אח"כ שלא הי' בעולם תחלה קאי וצ"ע בכל הנ"ל.

ובכל הענין של בטול חלק ע"ז של ישראל בשל נכרי שהזכיר דין ממון בממון לא בטל ורק דחה שיוצאי חלצי המומר נכרים שהלא נשאו הישראלים המומרים נכריות ושאר יורשיו לא זכו בע"ז שאיסורא לא ניחא להו דלקני וגם שאין לו למומר רק רשות כניסה וכו' ובכל זה יש לפלפל ולדחות כי בירושה לא שייך לא ניחא ליה דלקני עיין קדושין י"ז אם ירושת גר דינא כי לא באו לרשותו נמי ואפי' סילוק לא מהני בירושה דינא כמו שמבואר כתובות פ"ג ועיין תו' ב"מ צ"ו ששם מיירי בנפלו לה נכסים לפני הנשואין לא כרש"י וגם לרש"י רק בירושת בעל שנעשו על ידי נשואין וע"י תקנת ב"ד ועיי"ש אבל בירושת קרובים ודאי ממילא וגם תנאיו לא מהני בבת אחת כמו דברי הרב ודברי התלמיד שבגמ' תמורה כ"ד. וגם בנפלו משנשאת כרש"י יש לצדד שלא דברי הרב כי ע"י מעשי איש באו שנשאה וכמו שאמרו בו דין לוקח גם אח"כ ותלוי במה שכתבתי בדין קרבני נזיר אי נדר ונדב וכאן גרע

שמדרבנן וכבר חקרו בתק"ח אי הוי דינא ואי הוי כממיי אך לענ"ד מטעם אחר לא כממונו של מומר ושל קרוי כי איסור הנאה בפרט ע"ז לא שלו של ישראל וכמו בדב עיין יצחק אור"ח סי' כ"ו שהאר"י בדין בטול חלק חטא שמת אחד מבעליה בהא דרש"י יומא נ"ה הוריות ר' ותמו ט"ו ודחה דברי המל"מ ודין ממון לא בטל לא שייך כ שלמיתה אזיל והולכים המעות לאבוד לא זכו יורשים וא הוספתי גם באיה"נ ובע"ז שלגבי זה קימא עכ"פ לא לו ל ליורשי המומר יש דין זכ"י ושאני מגר שירש אביו נכ. שאין לאביו דין איה"נ ודין שרפה וצ"ע עוד בזה מ"מ נ יש לצדד ושם בחטאת שמת א' מבעליה טעם אחר אמרת שאין בטל שאינו מקבל שם הקדש ושם בעלים החלק שבט ממנו שם קדש ושם בעלים וכמו שהארכתי לעיל סי' א בעזה"י.

סי' פ"ז כתב שבחצר גם אם לא נתכוון לקנות בקני חצר רק בקנין אחר מ"מ קונה כי חצר קונה שלא מדעת רק באינו רוצה לקנות כלל או אינו קונה גם מטעם חצר והקשו על הסברא מהא דד"א לא ניחא ליה דלקני והלא ד"א מטעם חצר ותו' לחלק שד"א אף כי מתורת חצר כמבואר בגמ' ב"מ י"א מ"מ בזה אין דין חצר לד"א רק בעי דעת לקנות עיי"ש והנה המהרי"נ מיגש פי' בגמ' שבד"א לא ניחא ליה היינו שלא קנה הד"א כדי לקנות המונח בו ואם לא קנה הד"א אז אין כאן חצרו ואין במה לקנות ולא קשה כלל.

סי' צ"א הקשה על סברת חותנו הגאון מקוטנא שכתב שלא שייך הותר כלו במה שבקנין אמירתו לגבה. מהא דשעה"מ ב"ב בהמות וא' בע"מ שחקר משום שמתחילה אין מקום לחול או כר"ג שא"א לחול ודעתו הי' על הכל. אבל משום קנין לא נאמר. גם העיר שבתרומה לא אמרינן אמירה כקנין. ולדעתי יש לחלק מהא דקול יעקב שבקדה"ג כיון שמקריבין לשמו ויש לבעלים חלק בכפרה וגם בבא ליד גזבר יש שאלה וגם לאחר שחיטה עד הזאה הרי לא מהני קנין ומסירה ועיין חולין מ"א כיון דקניא לכפרה בדידיה שלא כפי' הרגמ"ה רק כרש"י ושאר מפרשים שם ולתו' וראב"ד בגנב והקדיש אין דו"ה שלא כמכר ונתן ושאני מבדה"ב ועכ"פ שותפות לבעלים בקרבן הנקרב ובחלות תודה וב' הלחם לא מצינו לבעלים חלק רק אם קבל ממון בעלים. וכ"ש לרש"י שגם בעלים משלהן גבה זכו לא כתו' משא"כ בתרומה שאחר שהפריש לא שלו אף אם לא אמירתו כמסירה וגזל השבט יקרא מיד שהפריש וכ"ש אם אמירה כמסירה לכן לא אמרינן הותר כלו כמו שלא אמרינן פשטה הקדושה ביש לאחר חלק אף שיש בידו לשאל. ואני פשטה הקדושה קרא לרבות שאלה בהקדש אף אם לא אמרתי הטעם שצריך קרא לרבות שאלה בהקדש אף אם לא כב"ש שהקדש טעות הקדש מ"מ בעי קרא בנדרים ע"ח אמרתי שהוא שאין שאלה כי אמירה כמסירה וקנין הוה להקדש וכ"ש קדשי בדה"ב ור"ש בבא ליד גזבר וכהן גם בקדה"ג קנה הקדש עכ"פ חלק חשוב להקדש אף אם שותפות לבעלים לכן הוא שאין שאלה גם אם בטעות לא הוה הקדש כב"ה והלא גם לפי האמת שיש שאלה בהקדש מהקרא הלא דעת הר"מ שבנדרים ס"ג בחרטה ובהקדש בעי פתח להתיר. ובתרומה שס"ג בחרטה אולי לא קנין כ"כ אז שאין

נאמן. ועדיין רבים פקפקו בהוראתי אך כעבור חדש
בא מכתב ממנו ואחר שנים שב הביתה ורעהו עדיין
האמין כי בחלומי ראה וכלם ראו הצדק שבהוראתי ובטעמי
ונמוקי ב"ה. ולמפת לרבים אני כותב שלא ימהרו לה
בכוה.

אה"ע סי' י"ח דה"מ דהנה כתב הגהמ"ח שלא ש
אמירה כמסירה רק במקדיש דבר לא בקבל ע"ע וי
הקדיש שום דבר ממשי שם לא כמסירה. וצ"ע שכ
נעלם מהגהמ"ח לשעה התו' מנחות פ"א דה"מ תודה ש
בפרי עץ שייכה אמירה כמסירה. וכן ברש"י ביצה
דה"מ נזיר כי אמר עלי נזיר אמירה כמסירה. ואולי י
שרק בעלי קרבן שנתחילו הנכסים מטעם שעבוד
כמסירה וכן בנזיר קרבנותיו מיד על נכסיו ואולי תל
בסברת ר"מ שקרבן נזיר נדר ונדב. וכן העליתי לעיל יו
בהערותי סי' ל"א בדעת רש"י נדרים י"ב בנותר שכר
ועיין בית יצחק הלוי צדקה סי' פ"ב ופ"ה בהרי
אמירה כמסירה וצ"ע כי לדינא הלא כרבנן.

זבחים סי' ב' העיר הגהמ"ח על הגמ' ע"ג קושש
עצומה שאין אמרו שם בע"ח נדחין בחטאת העוף שנתעור
בעולת העוף ונתן בלם למעלה מחצה כשר הלא אף
אמרו רבנן לא נקריב לא מרצה וכאן חד בחד דא"י והת
הגמ' הא כמ"ד בע"ח אין נדחין הלא אחר המליקה הספ
באיזה מקום תהי' ההזאה והמצוי אם למעלה או למט
ואו ידחו. ובפרט שיכול הי' להוסיף שהמליקה בכ"מ
המזבח כשר שתיהן גם חטאת וגם עולה ואחר המליקה
הפסול והדיחו אחר הסי' הראשון שעם המפרקת וידח
או שכבר אינם בע"ח. ולמשל אם יתודע באמצע המליקה
הלא ידע איך וא"י לעשות ההזאה והמצוי ואיך יאמ
שהדחוי מתחיל בעת בע"ח ועיין מה שאמרתי למעלה ע"א
יו"ד סי' מ"ג. ותו' הגהמ"ח בתי' אחרון שאחר המליקה
כדיחוי מעיקרא וזה התירוץ צריך ביאור וברור דבר
ויש לטיל ארו"ק. ולפרש באתי. כי יש לחקור בטעמ
שאינ בע"ח נדחין שי"ל שידחו רק בעת שיש דבר הנעש
מעשה בהקרבן דבר לחול פסול דיחוי ולכן משנשחקה
שייך פסול ולא תלוי בקדושה ולכן בבע"ח אין על מוצ
לחול פסול הדיחוי ואם כה נאמר אין זה ענין לדיחו
מעיקרא אחר המליקה ואחר השחיטה אף אם בב"א באש
הדיחוי כי מכו' שייך על מה לחול הדיחוי. וצ"ע במנח
טרם הקמיצה אם שייך פסול אחר שנתקדשה בכלי נמ
שייך פסול לינה ולרש"י גם פסול יוצא וכו'. וכן א
הטעם שיליף מבע"מ צ"ע לפרש כאן דין דיחוי מעיקרא
אך טעמים אחרים יש בבע"ח. ולכאורא אמרתי שהדיחו
לא על הקרבן רק על העבודה שא"א לעשות באיזה עת
אחר שהי' אפשר לעשות ולהקריב דחוי העבודה ואין
לעשותה ולקיימה אח"כ וכמו שאמרתי כן באם יש דיחוי
אצל מצות באופן שחל דיחוי. ולכן בע"ח שהעבודה
הראשונה היא שחיטה שאינה עבודה רק מצות אין דא
דיחוי באופן שאין דיחוי במצות והעבודות האחרות לא
הגיעו זמנן שחסרה השחיטה המתירה לעשות העבודה
קבלה הולכת וזריקה. וחקרתי במ"א אם חל דין דיחוי
בדבר שלא בא העת ולא נעשה המתיר ולמשל חקרת
בנפגם המזבח שלדעת תו' יומא ס"ג זבחים נ"ט וס"א

בתרומה אמירה כמסירה או שלא שינוי רשות הוא כהקדש
עיין תו' ב"ק ס"ז וכ"מ ועיין קרן אורה נדרים ע"ח שכתב
טעם אחר משום שבנדרים אסור לנדור וגם מצוה לשאל
לא כן בהקדש ובתרומה אף שאין מצוה לשאל ואדרבה
מצוה לתרום מ"מ הלא כשישאל יתרום שנית ואין מוציא
כלום מיד כהנים והשבת ולא גזל השבת הוא. כן בכלל
נדרים רק דיני איסור ובהקדש גם דיני מתן וכן בתרומה
אף שאין תובעין וי"ל ולפלפל בזה. והגהמ"ח נגע בזה
שמטעם שע"כ יפריש תרומה לכן אין כלל אמירה כמסירה
בתרומה.

סי' צ"ה אולי כאן כב' קורבות נגד רוב כי מוכיחים
זה על זה וכמו מצא כלי ולפניו פירות שבגמ' ב"מ שיש
שם ד' חילוקים ולחילוק הא דאשתיר בעי ראי' שהפירות
מן הכלי וסתם בתר רוב דעלמא. ולג' החילוקים בכוכ"ב.
ואוגנים ולא מהדרי אפיה בעי ראי' שלא מן הכלי אבל
סתם בתר כלי ואולינן בתר קרוב וכבר הקשה הקצות
רס"ב אית ב' ממרקולים וממצא כלי לשיטת הרא"ש שלא
רמבן ואף בענבי ואם גם במוכח בתר רוב דלא כתו' הלא
קשה ואמרתי תחילה כנ"ל שב' קורבות שמוכיח זה על
על זה ששניהם אין מקומם כאן ולכן עדיפי מרוב. שוב
ראיתי ששם ענין אחר משום שאין הדבר מצוי שיאבדו
שנים במקום אחד ובשעה אחת וגם זה רוב הדבר שלא
שכיח ונגד הסברא ושאיני מכל רוב שהעיר והאילן כאן
והוא נמצא סמוך ומה לי מקום זה או אחר. ורק
שממרקולים עדיין תותר הקושי עי"ש וסמוכין אמרתי
מזה לסברת הגר"א בענין סורכות שמבצבצת הריאה גם
במ"א שענין הבצבץ הוא רק כעין תרתי לריעותא
שבמקום אחד גם סורכא גם בצבץ ולכן אם גם במקום
אחר אין כאן ראי' ולא כדעת דברי מלכאל החולק
ואכמ"ל.

סי' ז' אה"ע האריך בענין מת במלחמה וקברתי
וראה ההריגה או מצאו אח"כ. מצאתי כאן לספר מעשה
שאירע לי במלחמת עולם הראשונה שנת תרע"ה בהיותי
כאורח מפה ברוסיה ובאה המלחמה ועכבה אותי כשנה
מלשוב הנה. בא איש צבא יהודי שנשלח להתרפאות בבית
אביו בעיר דוסאט שבליטא מקום התנהג אבי הגרבי"ד
וצ"ל ברבנות בעודנו בחיים או וספר לכל איש שחברו
מבני עירו בן הקצב זלמן נהרג בפניו ותלה בו פתקא
עם שמו שמת פלוני כדי שלא יטעו בשמו. ואביו בא
לשאל אם יחזיק באבלות. ואני מתחילה לנחמו אח"כ
בדרך פסק ברשיון אבי ז"ל אמרתי שכחי יתחשב עדיין
ולא יתאבל. וכשישאלני אבי לטעמי ונמוקי הסברתי ב'
סברות. א' שזה שאמרו עד אחד נאמן היינו משום שרגלים
לדבר שלא נשמע ממנו ולא בא וע"כ נאמן המעיד עליו
ובמלחמה אם נאמן באופן שלא בדדמי כקברתי או מצאו
מת רק אחר המלחמה שרגלים לדבר כי לו חי הי' בא
וידעו ממנו. והשנית אמרתי כי הבן חיל שבא הביתה
הלא לא בריא הי' גם הוא ושכב בבית החולים בחום שכמו
נשתגע יחשב לימים הרבה ובעת חליו וחזמו ושגעונו
חלם הרבה שראה הרוגים ונזקרים וכשנרפא לא יבין
שאושר ידמה רק בחלומי ראה וכיצא מבית משוגעים
יחשב או מעיד בגדלו מה שראה בקטנו ובשגעונו ואינו

חידושי תורה וביאורים על ספר נפש חיה

ד

שמכלי משה לקחו ונתנו לכל הכלים. ועכ"פ לכתחילה צריך קדוש כזה ואם מסקנת הירושלמי לא כן אפשר לפרש שכתמים כל כלי בעבודה ע"י התפסה בדבר הקדוש במשיחה ויש פנים שונים לזה על כל פנים בע"פ אינם קדושים כ"כ רק ע"י הסכין או ע"י המעשה של השחיטה שעדיפה אולי מהגדרה שאין בה מעשה וק"ו ע"י מליקה שעבודה מתקדש העוף. גם אפשר להפך בסכין בשכר כמו בצנורא ולחתוך שעבודה היא ודאי ולדעת הר"ם והרמב"ן הנ"ל אפשר שגם שחיטה עבודה קצת ועבודה שלכתחילה בבעלים ובצבור בכהנים כאשר העלו רבים או בשבת דוקא בכהן כאשר הביאו מרש"י יומא כ"ד ששחיטה לא עבודה תמה ומרא"ש בתשו" סי' מ"ד ועיין בנין ציון ח"א סי' פ"ט שדחה זה. ונתקדש הסכין בקדושה קלישתא של לכתחילה. ועיין גבורת ארי בענין הגרלה עבודה ואבני נזר או"ח תנ"ז. ולשיטת התפ"ש פ"ב דמעילה ל"ה שאפשר לקמץ מכלי חול ולא בעי קדוש כלי במנחה כלל קודם הקמיצה ולפי שיטתו אולי גם אם קדש כיון שלא בעי קדוש ולא עבודה היא לא נתקדשה קדושה שלמה עד הקמיצה ועדי יקדש הקומץ בכלי ואולי זהו טעם הרשב"א מנחות מ"ז. שבקדושת כלי קודם קמיצה וקדושת קומץ בכלי יש למנחה פדיון ואף שנפסלה בלינה אך הן דעת תו' זבחים כ' ומנחות ט' וכ"מ שלא נפסלה ביוצא דלא כשיטת רש"י שם ועיין לח"מ פ"ג מעה"ק שהר"ם כרש"י ואני הקשיתי על שיטת רש"י ור"ם מתוספתא פ"ה מנחות והובא בכ"מ פ"א ה"ד מפסוהמ"ק שקמץ בחוץ יחזר ויקמץ ואם לא קדש תחילה הלא כקמץ מכלי חול וגם בפנים יחזר אליו שכבר קדש וכלי הלא אינו מקדש אלא בפנים וא"כ יצא לחוץ ונפסל לרש"י ור"ם. אמנם פירשתי ובר"ם שהג"י קמץ עד שבחוץ היינו שהכהן עמד בחוץ וכידוע לכל שעבודה הכהן צריך לעמד בפנים רק שחיטה שאינה עבודה עומד בחוץ ומוזה שעומד בחוץ רא"י שלא עבודה לתו' יומא מ"ב. וכן פירשתי דברי הריטב"א חולין ג' שאין הסכין כל"ש לפסל ביוצא היינו ביוצא הסכין. וכן בהדלקה שאינה עבודה מדליק כשעומד בחוץ. וכן כאן והמנחה בפנים. ולהנ"ל בתפ"ש אולי בכלל הלא אפשר לקמץ עד שלא קדוש אלא שצ"ע לפרש קמץ מכלי חול שם וי"ל.

ועוד אמרתי הטעם שאין קדושה בבע"פ רק לאחר שחיטה משום הטעם שהב"ע הצ"פ שכל שלא נתברר חלקי גבה וחלק הבעלים והכהן ואף שלא נתברר מי לחטאת מי לעולה ושניהם ק"ק כגון קנין שלא נתפרשו בלקיחת בעלים שאז תחסר הקדושה כי הקדושה לא מטעם שהקדיש לחוד רק מפני שעומד למזבח וע"כ צריך להיות מסוים מי למזבח ומה לאשם ולכן רק בעת השחיטה שמתפרדים החלק חלקי גבה דם ואימורים ועור ובשר כ"א מתפרד מחברו או מקבלים כל חלק קדושתו וכן בעשית כהן המליקה וטרם השחיטה והמליקה לכן אין דיחוי ולדעת תו' גם במנחה קודם קמיצה שמעורב חלק הדיוט וגבה לא נפסלה ביוצא ולרשב"א נפדית וגם אין דיחוי לפי זה קודם קמיצה אך צ"ע אם קמץ כבר שכבר נתפרדו החלקים הקומץ והשורים אך אולי לכן בעי הקומץ לקדשו הקדושה וכן השורים המונחים בכל"ש וביד כהן ולכן אין

מקטירין הקומץ בפגימת המזבח החיצון לא כרש"י ש"י שמפ' כלי שרת ועדיפא מכל"ש היינו שיש לה ב' קדושות כל"ש וקרקע הריצפה. ומקדש שאינו ראוי גם טאילו אינו ראוי משום המקום לא משום הכלי עיין זבחים ו"ז. ושם לא תלוי זה בזה המזבח עם הריצפה ומקטירין בדם שעל טהרו. שזה שאמרו מודה ר"י בדם ש"ס"ל שריצפה מקדשת שם בעזרה שדם נתן על קרנות על זויות משא"כ בפנימי שיש על טהרו. שאולי גם על מקומו לרש"י. ולכאורא רק קטורת לרש"י עכ"פ לשיטת התו' גם חיצון שנעקר מקטיר אימורין וקומץ במקומו וכן נפגם וצ"ע. ומכ"ז השורים נפסלים כי אין אוכלים בגינו שם ס' ובשורים כן שייך דין דיחוי לתו' זבחים ס"א דלא בתו' ב"מ נ"ג. וכאשר הזכרתי למעלה בהערותי על יו"ד ע"י מ"ד והבאתי כתו' ב"מ מתוס' כריתות כ"ב. וחקרת שם אם מיד טרם הקטרת הקומץ נפסלים השורים וצדדתי לאמר קושטיון שעדיין לא הוקטר המתיר אין דיחוי לשורים ורק נחתמטעם אחר תירצתי התו' סוכה מ"א עיי"ש ולכן כאן אף אשהעבודות עדיין לא הגיע זמנם ולא הותרו עד גמר ושהשחיטה אין דיחוי וצ"ע אם נפגם קודם מיעוט בתרא הספ"שיטה ששהי' פוסלת מדאו' ועיין יומא מזרק אחר שחיטה למט"י ביו"כ שלא בכה"ג. אך אם כנ"ל במליקה שעבודה מ ע"ה דיחוי גם בבע"פ אך טעמים אחרים אמרתי בדין ליקבע"פ אין נדחים.

היינו כי דיחוי נאמר רק בדבר הקדיש קדושה שלמה להקריב ובע"פ הלא ידוע שהסכין מקדש ומשלים הקדושה אם שהסכין כל"ש ועדיפא מכל"ש כבגמ' מנחות ע"ח רק ע"י לו תוך ועיין רש"י שם ובכ"מ אי בזה שאין לו תוך יקצרוע או עדיפא מכל"ש אחר. או כשיטת הרמב"ן חולין י"ג' שלכתחילה בעי כל"ש וכן בר"מ פ"ד מעה"ק הל"ז או ע"גם אם כשיטת ר"א בתו' זבחים מ"ז וחולין ג' בעי כלל שכל"ש רק כלי בעי ואז הענין שסכין מקדש היינו מעשה שהשחיטה. וזהו העדיפות שבמנחות. ועיין מאירי סוטה פ"ב וזדעתו כן שסכין כלי שרת וכתב שמ"מ צריך לקדש הדם ושנית בקבלה בכלי שרת ומוזה כתב שכן הטעם במנחה שאף שקדש המנחה בכל"ש צריך לקדש שנית הקומץ בכל"ש ולהלן אבאר אי"ה במנחה טעם אחר בקדוש הקומץ בכל"ש לאחר שנתקדשה המנחה. ואם כהמאירי אולי אחר קדוש מנחה בכלי יש דיחוי כמו לאחר שחיטה מיד קודם קבלת הדם כמשמע זבחים נ"ט כל הזבחים שנשחטו פסולים. כי כבר נגמרה הקדושה בשחיטה ובסכין כמו בקדוש מנחה ורק דין קדוש כלי בעי שנית לא להוסיף קדושה. ובאמת חקרת לדעת הסוברים שסכין כל"ש ושחיטה לאו עבודה במה יתקדש הסכין והלא בתו' יומא ל"ט כתב כיון שהגרלה לאו עבודה. ובפרט אשר נאמר כי עבודתן מחנכתן ואין כאן עבודה. ובפרט אשר נאמר בירושלמי יומא פ"ב ומגילה פ"ג שהיו מקדשין הכלים ע"י שהיו מניחין מכליו של משה לכליו של שלמה ומתוך של שלמה לשל אשר עלו מן הגולה בכ"ש לא שייך בסכין שאין לו תוך. וגם א"א לשחט ולחזור ולשחט. ובדברי הירושלמי

קומצין מכלי שע"ג קרקע כדי שיתקדש ויש דעת ריטב"א חולין הנ"ל אם כפשוטו שגם דם אחר שחיטה לא נפסל ביוצא רק אחר קבלה בכל"ש ושתמהו על זה והבית יצחק ח"א יו"ד סי' ו' אות י"ד שקים דברי הריטב"א יתורץ קושית הטה"ק מזובחים כ"ו ורק במליקה שלא בעי קדוש כלי שם במליקה נגמרה הקדושה וכמו שחילקו התו' במנחה בין נקמצות לאינן נקמצות שאז בכלי הראשונה נתקדשו לכל קדושות. ובדברינו אולי נוכל להעלות תרופה לרש"י במעילה ח' במשנה שדבריו מרפסין איגרי וכאשר נשאר בצע"ג הק"א שכ' כגון שמכרה דהוציאה לחולין ואיך תצא חטאת לחולין ע"י מעילה הלא גם בבהמה שיש פדיון יש מועל אחר מועל ובעוף גם לר"מ במזיד אינו יוצא לחולין. וכ"ש כאן בשוגג. וגו' העיקר תויר"ט שם כגון שמכרה להוציאה לחולין ג"כ צע"ג כי הלא גם במכר יותר הקדש הלא נהנה מ"מ במכירתו ומועל כבר"מ פ"ה מעילה בפרהמ"ש שהמעילה במכר ונתן לא מטעם הוצאה שכ' התו' שבכלל לא שייך בקדה"ג שלא יצא לחולין ע"י מעילתו ואין כאן סברת התוס' לדמות לע"ז עיין תו' מעילה י"ח ורק המעילה מטעם הנאה במכירה כבר"מ והלא מהקדש להקדש ששקל שקלו מעל עת נהנה עי"ש. ועל גי' רש"י ודאי צ"ע כב"א. ולאשר אמרנו נוכל לצדד ולאמר שבלקח סתם קנין ואח"כ קרא שם חטאת על א' שיכל להחליף ולעשותה עולה בעשית כהן אז ההקדשה אינה בשלמות ותצא לחולין לשיטת הרשב"א הנ"ל ולפי' הצ"פ ובוה תירצתי הגירסא בירושלמי יומא פ"ה למ"ד הגרלה מעכבת חייב בחוץ ולמד אינה מעכבת פטור קודם הגרלה שלכאורא איפכא מסתברא ולכן מחקו והחליפו רוב מפרשי הירושלמי וכתבו שצריך לגרוס למ"ד מעכבת פטור אבל הגר"א קים הגי' ולענ"ד פירשתי שידוע שיטת הרמב"ן שקדושת פיו מקדש כ"ד הקדוש. וקדושת כלי עם מחשבתו לקדש כקדושת פיו הוא והכלי מוסיף קדושה על קדושת פיו. ולכן למ"ד הגרלה אינה מעכבת וצריך לקרא שמות עוד וההגרלה תחת קריאתו א"כ תחסר הקדושה ופטור משחוטי חוץ קודם הקדושה והקריאה וההגרלה אבל אם הגרלה מעכבת ואין קריאת שם מעלה ומורידה ורק דין הגרלה נחוץ א"כ ודאי כלה הקדושה אף שלא נודע מי לשם ומי לעזאזל לכן אם שחט שניהם בחוץ חייב ואכמ"ל. ולא רק בקדושה המעורבת נאמר כלל זה אך גם בכל דבר שבא בתערובות יאף שנתערב אח"כ אמרתי שאף במקום שלא בטל הדבר נשאר באיסורו ובפסולו ובקדושתו מ"מ לא כבעין הוא נאיסור והפסול. והלא מצינו בחמץ מעין שבכרת בתערובתו נחלקו ר"א ורבנן פסחים מ"ג ולדעת רבים סק הר"מ כר"א שבתערובות בלאו ולא בכרת הרי שאני עין מבתערובות אף אם אין דין בטול. וכן מצינו בעל פסול גדול הוא שאם עלה למזבח ירד וגם לר"ע במום עובר אמר שלא ירד כרש"י מנחות ע"ט דלא

כתו' בכ"מ זטעס הגון הוא כי הלא מעוף יליף ומה זה דמיון לעוף הלא שם אין פדיון וכאן בע"מ פודין ופגם קדוה"ג שבה הן אמת שמשמע מגמ' מעילה י"ט שגם בע"מ כ"ז שלא פדה קדוה"ג עליה ולכן גם אח"כ דיני פסולי המוקדשין עליה ודין כלאים דאו' של שני מינים כמבואר מכות כ"ב אך מכ"ז קלישה קדושתה מעוף שאין מום פוסל כלל דאו' ולכן פירש"י שר"ע כן במום עובר מיירי שאין פדיון. וא"כ לכר"ע ירד ומכ"ז בזובחים ע"ז מבואר שמום בם הא ע"י תערובות ירצו ואפי' חד בחד שלא שייך בטול כלל עיין שמ"ק שם ועיין תו' שם שאפי' לרבנן ירצה ומעלין לכתחילה מדאו' רק מדרבנן אסור ולכה"פ אם עלו לא ירד שמ"ק שם הרי שאני בעין מתערובות אף חד בחד שאין בטול. וכן מצינו זיבה שסותרת ז' וקרי של זב שא"א בלא צחצוחי זיבה סותרת רק יום אחד גם מצינו ר"ש שאומר כ"ש למכות אך לא בתערובות רק בעין אף חד בחד אך שם אולי מטעם שלא אחשביה ובוה אמרתי שיש סברא לאמר שאם נתערב טבל בחולין אין להפריש ממקום אחר עליו כי בעין החיוב והאיסור גדול מתערובות אף במקום שלא בטל ואף לפי השיעור לא יפריש גם הבעין חייב בכל דיני ופרטי המצוה להפריש ולקים מצות נתינה וחלק התערובות אם יפריש ממנה א"א לקים בה מצות נתינה כי למה יפסיד החולין ואין תשלומין נגד התרומה והמעשר לקים בתשלומין מצות נתינה הרי כאן החיוב על הפטור הוא. ובוה תירצתי הירושלמי חלה פ"ג בעי רבב"ח מנחה שנתערבה שדבר המפרשים מרפסין איגרי כי איך יקמץ שחסר הקומץ אך בהגר"א פי' שרק חלק השורים נתערבו והקומץ נשאר בעין וד"ל מזה זה דמיון לתרומה ובהנ"ל פירשתי באר היטב כל הסוגיא שם ואכמ"ל. עכ"פ ודאי י"ל שהקדושה לא חלה בשלמות על דבר שאין חלק גבה בפ"ע ואין שם הקרבן מובדל ומופרש ועדיין כבתערובות והקדושה חסרה עד שנפרד ולכן בע"ח אין נדחין מטעם שחסרה הקדושה וכן במנחה קודם הקמיצה וקדוש קומץ תחסר הקדושה ולא יהי' דיחוי לפי זה. ולכן שפיר כתב הגהמ"ח שאם הקדושה חלה רק אחר מליקה ואז כבר יחד עם הקדושה בא הדיחוי א"כ כדיחוי מעיקרא הוא. אך באמת יש דרך אחרת להסביר דין בע"ח שאין נדחין שדיחוי היה רק כשנעשה כבר איזה מעשה בקרבן ועבודה שחל עליו ועליה פסול הדיחוי ולא בלא נעשה דבר. ע"כ אין דיחוי קודם השחיטה וצ"ע בדיחוי במנחה שאחר קידוש כלי. ואם נאמר סברא זו איך שייכות לדיחוי מעיקרא שכתב הגהמ"ח ז"ל. ועוד יש להאריך בזה מענין לענין אך הארכתי בזה יותר מדי. וכמעט בלי עיון היטב ובחפזה כתבתי כי אלצו עלי להחיש המשלח שהגיע זמן גמר הדפסת הספר היקר ערך הזה. ואני לעטר באתי לכ' התורה והגהמ"ח.